

INVENTARISATIERESULTATEN VAN DE EXCURSIES VAN DE NEDERLANDSE MALACOLOGISCHE VER-
ENIGING OP 17 en 18 SEPTEMBER 1966 IN ZEELAND, VOORNAMELIJK TE WALCHEREN

Na aankomst van een aantal kwartiermakers in de avond van 16 september kwamen de andere deelnemers tijdens de middaguren van 17 september de kampeerboerderij van het Staatsbosbeheer te Veere binnen. Enkele deelnemers zorgden voor eigen slaapgelegenheid thuis, in tent, caravan of hotel, zeer ten gerieve van de overigen. In de kampboerderij waren geen dekens aanwezig in tegenstelling met de in de convocatie vermelde faciliteiten. Zeer vele deelnemers waren met de auto gekomen en het daarin aanwezige dekmateriaal of wat daarvoor kon doorgaan, tesamen met jassen, slaapzakken en de hulp van de heer De Hoogh, die toevallig zijn tenten op de camping had opgeslagen en enige dekens ter beschikking stelde, konden de onzen zich een zij het schraal voldoende warme nachtrust verschaffen. De excuses van Butot voor dit ongemak gaan samen met de dank aan de heer De Hoogh voor zijn hulp. De niet tijdens de excursies blijkende saamhorigheid van onze groep was blijkens de wederzijds verleende hulp ruim voldoende aanwezig en tijdens maaltijden en gezellig samenzijn 's avonds vierde deze saamhorigheid door gelijke interesse en vriendschap hoogtij. Wij kunnen nu op deze, de meest van alle geslaagde excursie met aangename herinneringen terugzien.

De deelnemers waren: Arends, Aten, mej. Biersteker, Brandhorst jr., Brouwer, Butot, Dekker, van Haren, A.W. Jansen en echtgenote, ten Klooster, fam. Land, Maassen, T. Meijer, Mienis, Neuteboom, Streefkerk, Visser, v.d. Wal (intr.), Willems en echtgenote, Wolff in acht personenauto's. De heer ten Klooster die met de localiteiten op Walcheren zeer goed bekend is, kwam voor ons uit Assen over, om als gids te dienen voor de groep die zich met landmollusken zou bezighouden. Andere deelnemers kwamen van Texel, Friesland, Limburg en van de tussenliggende landsdelen.

In de hier volgende invenstrisatiegegevens zijn de achter de wetenschappelijke namen vermelde cijfers globale aanduidingen van de verzamelde individuen. De juiste aantallen liggen hoger omdat niet alle verslaggevers deze aantallen hebben gemeld en omdat niet allen verzamelresultaten ter beschikking stelden.

De tabel die ten slotte het resultaat van de inventarisatie door de groep "Recente Landmollusken" weergeeft is gereduceerd tot vijf kolommen. In Veere werden vijf localiteiten onderzocht, in Rittem 3 en in het duingebied en manteling 3. De cijfers in die kolommen geven aan in hoeveel localiteiten een soort werd gevonden; Kats en Wilhelminadorp zijn elk als een localiteit opgevat waarover van elk door zes man werd bericht. In die kolommen geven de vijfers aan in hoeveel verslagen de soort als verzameld werd opgegeven. Voor de resultaten van elke afzonderlijke localiteit wordt naar de text van dit verslag verwezen.

De zeer vergeeflijke separatistische neigingen die bij elke groep excuserende malacologen bestaat tengevolge van verschillende interessen bij de deelnemers, deed ook ditmaal weer twee groepen ontstaan die gescheiden wegen gingen doch tenslotte elkaar toch weer ontmoetten. Het fossielen- en mariene mollusken jagend gedeelte bracht een buit binnen waarvan uw verslaggever door de berichten van Dekker, Streefkerk en Land een tabel kon samenstellen over drie localiteiten; een strandje bij Rittem, het stand tussen Domburg en Westkapelle en een schelphoop bij Yerseke. De cijfers in die tabel geven aan in hoeveel verslagen een bepaalde soort van de betreffende localiteit werd gemeld.

De door de landmollusken verzamelende groep buitgemaakte mariene dieren zijn in de "Landtabel" opgenomen.

De excursie binnen de gemeente Veere

1. Bosjes rond de kampboerderij, 17 ix 1966. Meldingen van T. Meijer, Mienis en Dekker. Verzameld: Oxychilus draparnaudi (28), O. cellarius (8), Trichia hispida (11), Cochlicopa lubrica (5), Monacha cantiana (6), Arion intermedius (2), Deroceras reticulatum (2). Uit de kreek meldde Dekker nog Lymnaea? palustris (1) terwijl Butot daar nog Radix ovata kan toevoegen (leg. Higler, 1964). Het binnenwater van Veere had ook nog Hydrobia stagnorum kunnen opleveren.
2. Molendijk tussen Veere en kampboerderij, 18 ix 1966. Meldingen van Aten, Butot, Janssen, Meijer, Mienis, Neuteboom en Visser. Verzameld: Oxychilus draparnaudi (18), Arion intermedius (2), Monacha cantiana (70), M. cartusiana (50), Candidula intersecta (100), C. gigaxi (4), Cepaea nemoralis (2), Cochlicopa lubrica (1), Arion rufus (1). Van deze localiteit waren eveneens bekend Oxychilus cellarius, Trichia hispida, Aegopinella nitidula, Succinea oblonga, Vallonia pulchella en Pupilla muscorum. De zeldzame Monacha cartusiana bleek later op de dag toen de vegetatie niet meer vochtig was, niet of nauwelijks te vinden. Vermoedelijk kruipen de dieren diep tussen de plantenwortels weg. Monacha cantiana en Candidula caperata (= intersecta) werden wel verzameld, maar aanmerkelijk minder dan 's ochtends (Verslag A.W. Janssen). De populatie van Candidula intersecta is zeer licht gemengd met C. gigaxi (= heripensis). Aten vond 2 of 3 gigaxi tegen 8 intersecta. In het materiaal van Visser vond Aten een enkele gigaxi tussen vele intersecta (Verslag Aten).

3. Onder heggen bij de put naast de Onzelievevrouwekerk te Veere, op het terrein binnen de muren van de kerk op en onder veel steenpuin, en in tuinen aan de Wijngaardstraat; 17 ix 1966. Meldingen van Butot, Dekker, Land, Meijer, Mienis en Neuteboom. In de drie localiteiten gemeenschappelijk verzameld: Oxychilus draparnaudi (30), O. cellarius (40), Trichia hispida (80), Cochlicopa lubrica (43), Deroceras reticulatus (5), Arion rufus (5), Arion hortensis (15), Trichia striolata (40), Helix aspersa (20), Discus rotundatus (25); Kerkterrein en Heggen: Arion circumscriptus (2); Heggen en tuin: Aegopinella nitidula (2); Kerk en tuin: Balea perversa (7); alleen in de tuin: Monacha cantiana; alleen op het kerkterrein: Lauria cylindracea (200), Limax maximus (2), Limax flavus (2). Na het verdwijnen van het perkje voor het Veerse Stadhuis als vindplaats voor Lauria cylindracea blijft het kerkterrein als belangrijke vindplaats voor dit alleen op Walcheren voorkomend dier over en blijft de stad Veere toch als vindplaats bewaard. De vondst van Limax flavus en van Balea perversa helpen deze belangrijkheid verhogen. De stad Veere schittert bovendien gelukkig nog steeds als enige vindplaats in Nederland van Trichia striolata.

Excursies Domburg en Oostkapelle (Manteling)

1. Domburg, Duinen bij de Eloutstraat 18 ix 1966. Meldingen van Aten, Butot, Janssen, Land, Meijer, Mienis, Neuteboom en Visser. Verzameld: Candidula gigaxi (80), Theba pisana (100), Cepaea nemoralis (60), Lauria cylindracea (10), Limax maximus (6), Arion intermedius (4), Deroceras reticulatum (7), Oxychilus alliarius (1), Pupilla muscorum (5), Trichia hispida (5), Arianta arbustorum (7), Helix aspersa (15), Monacha cantiana (20), Arion circumscriptus (1), Discus rotundatus (3). Daarbij geeft Land nog op Helicella itala (= ericetorum) (3) en Meijer noemt Monacha cartusiana (1). Beide meldingen worden niet door andere verslaggevers ondersteund en zouden bevestiging behoeven. Van deze vindplaats zijn van vroeger onderzoek tevens bekend: Vallonia costata, Euconulus fulvus, Cochlicopa lubrica, Oxychilus draparnaudi en Vertigo pygmaea (Leg. Butot, 1964). Het valt zeer te betwijfelen of de pogingen Theba pisana uit te schakelen kunnen slagen. Dit opzettelijk ingevoerde valse fauna-element heeft zich al sinds 1960 gehandhaafd.
2. Domburg, duinterrein en grasland bij watertoren en tennisbaan, 18 ix 1966. Meldingen van Aten, Butot, Janssen, Meijer, Mienis, Neuteboom en Visser. Verzameld: Xeromagna "cespitem" Adam 1960 non Draparnaud 1801 (200), Monacha cantiana (20), Lauria cylindracea (30), Arianta arbustorum (1), Candidula gigaxi (10), Helix aspersa (5), Cepaea nemoralis (10), Oxychilus draparnaudi (1). Janssen verlengt de lijst met: Cochlicopa lubrica (2), Vertigo pygmaea (4), Discus rotundatus (3), Vitrina pellucida (1), Euconulus fulvus (7), Oxychilus cellarius (2), Deroceras reticulatum (3) en Arion intermedius (3). In tegenstelling met Veere blijkt de Candidula populatie in het Domburgse uitsluitend uit C. gigaxi te bestaan: C. intersecta wordt in de verslagen niet genoemd. De juiste determinatie van de expresselijk geïmporteerde Xeromagna "cespitem" - wederom een faunavervalsing in het Domburgse - staat nog open (zie hiervoor D. Aten 1959, CB 80 p. 798). Van Haren meldde deze soort voor Westkapelle, Zeedijk ten Zuiden van de Golf-links.
3. Oostkapelle, Landgoed Zeeduin langs de Vroonweg, 18 ix 1966. Meldingen van Aten, Brouwer, Butot, Janssen, Meijer, Mienis, Neuteboom en Visser, (Oranjezonbosjes). Verzameld werd: Vitrina pellucida (80), Vitreola crystallina (40), Oxychilus alliarius (25), Cochlicopa lubrica (25), Discus rotundatus (33) werden door alle verslagen opgegeven. Verder werden verzameld: Nesovitrea hammonis (40), Trichia hispida (5), Vallonia costata (3), Aegopinella nitidula (20), Arion intermedius (10), Arion hortensis (5), Euconulus fulvus (80), Carychium tridentatum (3), Limax maximus (1), Arion circumscriptus (1), Cepaea nemoralis (1), Vertigo substriata (18), Columella edentula (12), Punctum pygmaeum (61), Vitreola contracta (4), Oxychilus cellarius (1). De hoge getallen voor kleine mollusken zijn afkomstig uit een bodemonster van Janssen. De vondst van Vertigo substriata was een verrassing en geeft zekerheid over het levend voorkomen van deze soort in dit gebied waar hij door B.J.J.R. Walrecht + in het voorjaar van 1953 verzameld werd in de duinen bij Oranjezon (verspoeld) na extra hoog water (Mededeling Wolff, Yerseke).

Excursie Fort Rammekenshoek, Rittum en omgeving

1. Het Fort. 17 ix 1966. Meldingen van Butot, Janssen, Land, Meijer, Mienis en Neuteboom. Verzameld: Pupilla muscorum (25), Lauria cylindracea (200), Cecilioides acicula (10 +), Vertigo pygmaea (70), Trichia hispida (6), Discus rotundatus (15), Vallonia costata (40), Helix aspersa (10), Vitrina pellucida (10), Aegopinella nitidula (1), Oxychilus cellarius (3), Deroceras reticulatum (1), Cepaea nemoralis (1), Arion hortensis (1), Cochlicopa lubrica (1), Carychium spec. indet. (1), Punctum pygmaeum (5), Oxychilus ? draparnaudi (2).

Tabel van verzamelde soorten Land- en Zoetwatermollusken. Voor mariene Bivalvia zie text sub Wilhelminadorp	Veere 5 locali- teiten	Ritter 3 locali- teiten	Manteling 3 locali- teiten	Kats N. Beveland 6 ver- slagen	Sas van Goes Wilhelmina- dorp 6 ver- slagen
Aegopinella nitidula	3	1	1		
Arianta arbustorum		1	2		
Arion circumscriptus	2		2		
Arion hortensis	3	1	1		
Arion intermedius	2		3		
Arion rufus	4	1			
Balea perversa	2				
Candidula gigaxi	1	1	2		3
Candidula intersecta	1				
Carychium tridentatum		1	1		
Cecilioides acicula		2		1	
Cepaea nemoralis	2	1	2		
Cochlicopa lubrica	4	1	3	1	1
Columella edentula			1		
Deroceras laeve		1			
Deroceras reticulatus	4	2	2		
Discus rotundatus	3	1	3		
Euconulus fulvus			3		
Helicella itala			1		
Helix aspersa	3	1	2		
Lacina biplicata					+
Lauria cylindracea	1	1	2		
Limax flavus	1				
Limax maximus	1	1	2		
Monacha cantiana	3	1	2		1
Monacha cartusiana	1		1		
Nesovitrea hammonis			1		
Oxychilus alliarius			2		
Oxychilus cellarius	4	1	2		
Oxychilus draparnaudi	5	1	2		
Punctum pygmaeum		2	1		
Pupilla muscorum	1	2	1	2	2
Succinea oblonga	1				
Theba pisana			1		
Trichia hispida	4	1	2	2	3
Trichia striolata	3				
Vallonia costata		1	2		1
Vallonia excentrica		1		1	1
Vallonia pulchella	1	1		1	
Vertigo pygmaea		2	2	2	2
Vertigo substriata			1		
Vitrea contracta			1		
Vitrea crystallina			1		
Vitrina pellucida		2	2		3
Xeromagna "cespitem"			1		
Assimineea grayana		1			
Hydrobia stagnorum	1				
Hydrobia ulvae		1		2	1
Leucophytia bidentata				1	
Littorina littorea				1	1
L. obt. littoralis				1	
L. sax. rudis				2	1
L. s. saxatilis				1	1
Nassarius reticulatus					5
Ovatella myosotis		1			
Radix ovata	1				
Lymnaea palustris ?	1				
Lepidochlamys cinereus				1	
Totaal soorten: 58	28	29	34	14	15

Tabel van verzamelde fossiele mollusken	Ritten strand je Sloehaven	Domburg strand Westkapelle	Yerseke Schelphoop	Berichtgevers: Dekker, Land en Streefkerk	Ritten strand je Sloehaven	Domburg strand Westkapelle	Yerseke Schelphoop.
Aporrhais scaldensis	2			Nassarius pygmaeus	1		
Aporrhais quadrifidus			1	N. reticosus			2
Acmaea virginea		1		Neptunea ant.carinata			2
Bittium scabra		1		Neptunea contraria			2
Capulus ungaricus			1	Polinices bevelandensis			1
Capulus unguis			1	Polinices multipunctata	2		2
Calyptraea muricata			1	Pyrene scaldensis	1	1	
Cerithiopsis nana		1		Scaphella lamberti	1		2
Colus cordatus			2	Terebra inversa		1	?
Colus curtus			3	Thais lap.incrassata			1
Colus olavi			2	Thais tetragona			1
Cypraea moneta	1			Tornus subcarinatus		1	
Epitonium minutum		1		Turbonilla crenata		1	
Epitonium frondiculum	1	1		Trivia spec.	1	1	
Epitonium turtonis	1			Turritella triplicata	1	1	1
Galeodea bicatenata			1	Turritella solanderi	1		
Gibbula octosulcata	2			Turritella tricarinata			1
Hydrobia ulvae			1	Vermetus intortus	1		2
Liomesus dalei			3				
Nassarius consociatus	1			Dentalium vulgare		1	
Nassarius labiosus	1		1	D. anomalocostatum			1
Acilla cobboldiae		1		Glycymeris deshayesi		1	2
Anomia squama		1		G. variabilis	1		2
Astarte basteroti	1			Macoma balthica		1	
Astarte incerta	1			Macra cor.plistoneerl.		2	
Astarte montagui		1	1	Nucula spec.		1	
Astarte withami		2		Nucula laevigata	1		
Astarte triangularis		1		Nucula nucleus		1	
Cardita orbicularis		1		Ostrea edulis		2	1
Cardita scalaris		1		Pecten max.complanatus		1	1
Cardita senilis			1	Phacoides borealis		1	
Cardita planicosta			1	Pycnodonte navicularis			1
Cardium edule			1	Spisula solida		1	1
Chlamys opercularis		2	1	Spisula subtruncata		1	1
Chlamys harmeri			1	Scrobicularia plana		1	
Chlamys varius		1	1	Solen marginatus		1	
Corbula gibba		1		Striarca lactea lactea		1	
Cyprina rustica			2	Venerupis senescens		1	
Cyprina islandica			1	Venus verrucosa		1	
Digitaria digitaris		1					
Divaricella divaricata		1		Terebratula grandis		1	
Totaal aantal soorten 80					19	40	40

Van het fort zijn tevens nog bekend: Arion rufus, Monacha cantiana en Candidula gigaxi (= Helicella heripensis) die niet in de verslagen werden gemeld. De fauna van het fort blijft zich handhaven, doch wederom konden geen levende Cecilioides acicula worden gevonden.

2. De dijk ten Zuiden van het Fort, en het Schor. 17 ix 1966. Meldingen van Aten, Brouwer, Butot, Land, Meijer en Visser. Verzameld werden: Candidula gigaxi (5), Pupilla muscorum (2), Vallonia pulchella (4), Vallonia excentrica (22) Monacha cantiana (2), Vitrina pellucida (3), Deroceras laeve (2), D. reticulatum (1), Vertigo pygmaea (5), Punctum pygmaeum (1), Cecilioides acicula (2), Assiminea grayana (25), Ovatella myosotis (10), Hydrobia ulvae (25). Het schot gaat zeer hard achteruit door vervuiling waaraan de Sloehaven niet geheel onschuldig zal zijn.

Kortgene en Kattendijke (Wilhelminadorp) op de Bevelanden

1. Kats, Landbouwhaven gemeente Kortgene op N. Beveland, 18 ix 1966. Meldingen van Butot, Dekker, Janssen, Meijer, Mienis en Neuteboom. Verzameld: Leucophytia bidentata (2), Hydrobia ulvae (5), Littorina saxatilis rudis (5), Littorina saxatilis saxatilis (1), Littorina littorea (1), Lepidochiton cinereus (4), Trichia hispida (4 +), Vallonia excentrica (17), Vallonia pulchella (1), Pupilla muscorum (5), Vertigo pygmaea (6), Cochlicopa lubrica (1), Ceciloides acicula (1 +).
2. Wilhelminadorp in en langs het Sas van Goes, Oostdeel van de Wilhelminapolder - gemeente Kattendijke, 18 ix 1966. Meldingen van Butot, Dekker, Janssen, Meijer, Mienis en Visser. Verzameld in het Sas van Goes: Nassarius reticulatus (15), Hydrobia ulvae (5), Littorina littorea (5), Littorina saxatilis (3), Littorina saxatilis rudis (3), Mytilus edulis (5), Cardium lamarcki (10), Macoma balthica (3). Meijer voegt hier nog aan toe: losse kleppen van Ostrea edulis en Mya arenaria, terwijl een dood stuk van Laciniaria biplicata uit het Sas werd opge-
vist. De levende have van de wegrand bevatte: Vallonia excentrica (1), Vallonia costata (2), Pupilla muscorum (25), Trichia hispida (20), Vitrina pellucida (6), Candidula gigaxi (12), Vertigo pygmaea (5), Cochlicopa lubrica (1) en Monacha cantiana (4).

Deze beide excursies stonden onder leiding van drs. W. Wolff, die erin slaagde de beide topics Leucophytia bidentata (uit Kats) en Nassarius reticulatus (uit het Sas van Goes) te voorschijn te brengen. Beide vindplaatsen zullen na de uitvoering van het Deltaplan wel voor deze soorten verdwijnen.

Bezoek aan het Delta Instituut van de Kon. Nederlandse Academie van Wetenschappen.

Drs. W. Wolff en mej. drs. C. Biersteker leidden elk een groep excursiedeelnemers rond in het Deltainstituut. Zij spraken over hun werk, de taak van het Instituut en toonden vooral de molluskencollectie. Terwijl een groep in het gebouw werd rondgeleid, was de andere groep op rondgang in het gebouwtje bij de oesterputten waar de kweken van verschillend gedierte werden bezichtigd. We hebben daar levende exemplaren van Hydrobia neglecta kunnen zien. Wij zijn dr. K. Vaas, directeur van het Delta Instituut zeer dankbaar dat hij ons toestond onder leiding van de heer Wolff en mej. Biersteker zijn Instituut te bezichtigen. Beide rondleiders danken wij voor de betoonde diensten en de organisatie van het laatste deel van ons programma.

Na de bezichtiging van het Deltainstituut werd de excursie ontbonden en ging ieder zijns wegs. Ook daarna werd echter de grote schelpenhoop te Ierseke nog naarstig op bruikbare fossielen onderzocht.

Het aantal mollusken door de groep voor de landslakken verzameld, bedraagt 58 soorten, waaronder een klein aantal mollusken van zilte of brakke gebieden. De groep voor de fossielen bracht minstens 80 soorten thuis, zijnde dit althans die soorten die uw verslaggever op de ingeleverde lijsten vermeld vond.

Het zal zeer op prijs gesteld worden als in dit verslag ontbrekende soorten die door de lezers van dit C.B. op Walcheren werden gevonden worden doorgemeld met vindplaats en datum aan:

L.J.M. Butot - RIVON -
Laan van Beek & Royen 40-41, Zeist.